

2. Власова О. І. Педагогічна психологія / О. І. Власова. - К. : Либідь, 2005. – 400 с.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособ. для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2002. – 272с.
4. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : ТОВ "Філ-студія", 2006. – 320 с.
5. Савчин М. В. Педагогічна психологія / М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2007. – 424 с.
6. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с. – Т. 2. – 816 с.

Анотація. Т.Б.Тарасова Психолого-педагогічні проблеми інформаційно-комунікативних технологій навчання Розглядаються психолого-педагогічні особливості застосування інформаційно-комунікативних технологій у процесі навчання. Аналізуються їх засоби і функції, розкриваються переваги і деякі недоліки

Ключові слова: навчання, інформаційно-комунікативні технології, педагогічна психологія, засоби навчання, інтелектуальні здібності

Аннотация. Т.Б.Тарасова Психолого-педагогические проблемы информационно-коммуникативных технологий обучения Рассматриваются психолого-педагогические особенности применения информационно-коммуникативных технологий в процессе обучения. Анализируются их средства и функции, раскрываются преимущества и некоторые недостатки.

Ключевые слова: обучение, информационно-коммуникативные технологии, педагогическая психология, средства обучения, интеллектуальные способности

Summary T. Tarasova. Psycho-pedagogical problems of information and communication technology training. Discusses the psychological and pedagogical features of the application of information and communication technologies in the learning process. Analyzes their tools and features disclosed advantages and some disadvantages.

Keywords: education, information and communication technology, educational psychology, learning tools intellectual abilities.

О.М. Удовиченко

аспірант, udovich_olga@pochta.ru

А.О. Юрченко

викладач, a.yurchenko@fizmatsspu.sumy.ua

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, м. Суми

ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ: АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ

Сучасний віртуальний простір є настільки неосяжним, що, починаючи пошук відповіді на деяке питання, можна отримати купу посилань і при цьому не знайти істини. «Широта» та «глибина» мережі Інтернет дозволяють проаналізувати різні підходи до проблеми, відповідь на яку шукаєш. Разом з цим подання ідей, шляхів чи методів у мережі не завжди цікаві та адекватні, і щоб залучити користувачів не тільки до споживання інформаційних ресурсів, але і до використання мережі як інструменту для вирішення поставлених завдань, почали створювати освітні ресурси, які у своїй будові використовують різні структури, починаючи від простих схем до складних мультимедійних інтерактивних систем.

Такі тенденції вплинули і на підходи до подачі навчального матеріалу, в тому числі і до традиційних підручників, які з друкованої області перейшли у віртуальну, поєднуючи при цьому текстову, графічну, аудіовізуальну форми подачі матеріалу.

Аналізуючи в Інтернет-просторі існуючі електронні підручники (ЕП) нами були виділені наступні тенденції.

1. Багато авторів під ЕП розуміють електронну версію друкованого видання (формати doc, docx, pdf, djvu). Разом з тим наукові підходи у визначенні терміна «електронний підручник» говорять про нетотожність електронних версій друкованих видань підручників і ЕП як сучасного освітнього якісного продукту, що враховує рівень розвитку інформаційних технологій [1].

2. Прагнення сучасного вчителя (викладача) використовувати інформаційні технології як інструмент, що допомагає вивчити свій предмет, призвели до того, що в своїй більшості ЕП створюються самим учителем або викладачем (можливо разом із своїми студентами в рамках курсового або дипломного проекту). При цьому вони мають структуру, подібну найпростішим web-сторінкам.

3. Розробники ЕП, аналізуючи ресурси Інтернет, знаходять оболонки, спеціально призначені для створення таких продуктів [2-4]. При цьому час, витрачений на освоєння спеціалізованої програми може бути досить великим. Самі ресурси для середнього вчителя можуть бути не тільки важкими у

сприйнятті, а й вимагати додаткових знань у галузі сучасної навігації Інтернет-контентом, а також галузі програмування. Хочемо зазначити, що навіть використання спеціалізованого середовища не завжди приводить до очікуваного результату.

4. Серйозні фірми, що спеціалізуються на створенні програмного забезпечення або електронних освітніх ресурсів, у більшості своїй, не працюють безкоштовно і погоджуються створювати конкурентоспроможний освітній ресурс тільки за матеріальну винагороду. При цьому фірма, як правило, має в штаті програмістів і не використовує досвід психологів, педагогів, методистів. З цих позицій ІТ-фірмами електронні підручники почнуть створюватися не скоро у зв'язку з обмеженим фінансуванням освітніх програм.

5. Аналіз сайтів провідних університетів показав активне використання електронних ресурсів, у тому числі й ЕП, для організації дистанційного, електронного та інших видів навчання. Розробка авторських курсів ведеться в рамках роботи самого університету на основі відомих платформ (наприклад, MOODLE) [5] або аналогічних власних (з деякими доробками до вже наявних і функціонуючих) [6]. Провідними фахівцями (програмістами і дизайнерами університету) розробляється концепція подачі електронного ресурсу, яка є типовою для даного університету. При цьому розуміння сучасного ЕП варіюється від простого pdf-формату до складної мультимедійної навчальної системи.

Аналогічний проект був реалізований на базі Лабораторії використання інформаційних технологій в освіті Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. На підтримку вивчення спецкурсу «Інформаційні системи» введені в практику та апробуються електронні освітні продукти, серед яких мультимедійні презентації, pdf-версії теоретичного матеріалу, а також складно структурований сучасний ЕП (рис. 1) з мультимедійним наповненням, що містить у собі крім теоретичного матеріалу візуальну підтримку (у вигляді схем, таблиць, анімації, відео), глосарій і тестуючий модуль для самоперевірки. Надалі планується приєднання модуля, який допоможе організувати змістовну лабораторну роботу з практичних аспектів курсу.

Рис. 1. Титульна сторінка авторського ЕП

Наш досвід показує, що створення такого рівня продукту вимагає не тільки великих часових витрат, а й спільну і злагоджену роботу цілої команди фахівців (автор-розробник спецкурсу, програмісти, дизайнери, методисти, психологи). При цьому не останньою мотивацією створення ЕП є нестримне бажання та ентузіазм всієї команди (такі проекти, на жаль, не фінансуються).

Література

1. Удовиченко О.Н. Электронный учебник как современное средство обучения: анализ определений / О.Н. Удовиченко // Вестник ТулГУ. Серия Современные образовательные технологии в преподавании естественнонаучных дисциплин. Вып. 12. – Тула : Изд-во ТулГУ, 2013. – С. 197-202.

2. eAuthor СBT – конструктор для разработки электронных курсов / [электронный ресурс]. – режим доступа: <http://www.hypermethod.ru/product/2>
3. Document Suite – универсальное средство создания электронных учебников / [электронный ресурс]. – режим доступа: <http://jetdraft.com/rus/index>
4. Компания "Сибирь-Софт": [сайт]. URL: <http://www.siberia-soft.ru/>
5. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова: [сайт]. URL: <http://www.npu.edu.ua/>
6. Сумский государственный университет: [сайт]. URL: <http://sumdu.edu.ua/ukr/>

Анотація. Удовиченко О.М., Юрченко А.О. Електронні підручники: аналіз тенденцій. У статті розглянуто деякі моменти щодо створення і використання електронних підручників. Анонсовано авторський електронний підручник.

Ключові слова: електронний підручник, освітні ресурси.

Аннотация. Удовиченко О.Н., Юрченко А.А. Электронные учебники: анализ тенденций. В статье рассмотрены некоторые моменты создания и использования электронных учебников. Анонсирован авторский электронный учебник.

Ключевые слова: электронный учебник, образовательные ресурсы.

Summary. O. Udovychenko, A. Yurchenko. Electronic textbooks: trend analysis. The article is devoted to the creation and use of electronic textbooks. Authorial electronic textbook is presented in the article.

Keywords: electronic textbook, educational resources.

Л.В. Шкель

НМУ «Национальный институт образования»

Министерства образования республики Беларусь, г. Минск

e-mail: Ljudmila-7@yandex.ru

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ ПО ГЕОГРАФИИ

В условиях информационного общества географическое образование является одним из ключевых звеньев адаптации личности учащегося общего среднего образования к существующим реалиям географического мировоззрения. Анализ мировых тенденций развития современного образовательного процесса свидетельствует об изменениях содержания, в связи с широким применением информационно-образовательных ресурсов при изучении учебного предмета «География», в частности при использовании методов и организационных форм обучения. При этом развитие данных технологий значительно опережает педагогические разработки и их применение.

Существуют противоречия между традиционными видами учебно-методического обеспечения преподавания географии и потребностями педагогов-предметников в новых формах представления и обработки учебной информации на основе современных информационных технологий. А также абсолютизацией структур и форм построения основной и дополнительной учебной литературы по географии и потребностью учителей в их мобильных структурах, вариативных формах, реализующих возможность создания новых учебных материалов с расширенными функциональными и информационными возможностями.

Возрастающие темпы процесса информатизации географического образования диктует необходимость выработки единых теоретико-методологических оснований разработки модельно-технологических характеристик использования информационно-образовательных ресурсов по географии, определения общего подхода к конструированию новых дидактических структур, интегрирующих возможности современных педагогических и информационных технологий. На сегодняшний день существует проблема создания новой учебно-методической продукции, синтезирующей современные подходы в дидактике, психологии, методике преподавания географии, теории и практике дистанционного обучения и применения информационных технологий. А также учебно-методической продукции, которая сможет интегрировать научную информацию, методику активного изучения (в том числе в процессе самообразования) и современные информационные и коммуникационные технологии [1, с.57].

Педагогическая технология функционирует и в качестве науки, исследующей наиболее рациональные пути обучения, и в качестве системы способов, принципов и направлений, применяемых в образовательных целях, и в качестве процесса обучения. Теоретико-методологические основания разработки модельно-технологических характеристик использования информационно-образовательных ресурсов по географии в образовательной практике должны состоять из трёх иерархически соподчиненных уровней: